

DET KONGELIGE
KLIMA- OG MILJØDEPARTEMENT

Ifølge liste

Deres ref

Vår ref

Dato

15/1668-

10.07.2015

Avgjørelse av klage på vedtak om kvote for lisensjakt på ulv i region 4 og 5 2015-2016

Klima- og miljødepartementet viser til klage fra Norges Naturvernforbund 2. juni 2015 og Aksjonen Rovviltets Røst 8. juni 2015 over vedtak av rovviltnemnda i region 4 (Oslo og Akershus og Østfold) og rovviltnemnda i region 5 (Hedmark) 19. mai 2015 om kvote for lisensfelling av ulv i region 4 og 5 i 2015/2016.

Klima- og miljødepartementet opprettholder rovviltnemnda i region 4 og 5 sitt vedtak av 19. mai 2015 om kvote på seks ulv for lisensfelling av ulv i region 4 og 5 i 2015/2016. Departementet har lagt vekt på at det ikke skal være ynglende ulv utenfor forvaltningssonen for ynglende ulv, at det tidligere er registrert skade på husdyr forårsaket av ulv og at det er fare for skade på husdyr. Departementet anser at en lisensfellingsskvote på totalt seks ulver i lisensfellingsområdet i regionene 4 og 5 utenfor forvaltningssonen for ynglende ulv ikke vil være til hinder for å nå bestandsmålet i 2016 og heller ikke vil true bestandens overlevelse. Klagene er derfor ikke tatt til følge.

Saksgang

Rovviltnemndene i forvaltningsregion 4 og 5 vedtok 19. mai 2015 kvote for lisensfelling av ulv med 6 ulv og områdeavgrensning for lisensfelling. Vedtaket ble påklaget av Norges Naturvernforbund 2. juni 2015 og Aksjonen Rovviltets Røst 8. juni 2015. Rovviltnemndene i region 4 og 5 fastholdt 19. juni 2015 sitt tidligere vedtak og saken ble oversendt Klima- og miljødepartementet samme dag. Miljødirektoratet ga sin faglige tilråding 7. juli 2015.

Klagers anførsler

Aksjonen Rovviltets Røst mener rovviltnemndene i region 4 og 5 ikke har myndighet til å vedta lisensjakt for 2015/2016. De viser til at uttak i flere svenske revir ikke er nevnt i vedtaket. Videre mener de at illegalt uttak av ulv skjer i et omfang som forvaltningsorganene må ta i betraktning. Norges Naturvernforbund mener en kvote på 6 dyr er for høyt, og at den må settes i null eller reduseres betraktelig. Videre mener de at vedtaket er i strid med naturmangfoldloven §§ 4-12. De peker blant annet også på at bestandsmålet for ulv ikke er nådd i 2014, at den helnorske bestanden ved siste registrering var på kun 34-36- individer og at ulven er fredet og definert som kritisk truet på Norsk rødliste. Naturvernforbundet peker også på at nemndene ikke har benyttet det nyeste datagrunnlaget, og at nemndene etter dette grunnlaget ikke har vedtaksmyndighet.

Rovviltnemndenes vurdering

Rovviltnemndene viser til at de i henhold til forskrift om forvaltning av rovvilt § 7 første ledd, har myndighet til å fatte vedtak om kvote for betinget skadefelling og lisensfelling når bestandene av den enkelte art ifølge Nasjonalt overvåkingsprogram for rovvilt ligger over de regionale bestandsmålene. Ved vurdering av om nemndene har myndighet, legges for ulv, data om siste års yngling til grunn. I forskriftens § 3, tredje ledd står det at «Nasjonalt overvåkingsprogram for rovvilt skal gi data om status og utvikling i rovviltbestandene, herunder også beskrive det antall årlige ynglinger som er dokumentert i regionene». Den siste felles gjennomgangen av bestandssituasjonen for ulv i Skandinavia er fra 01.09.2014 med rapporten «Ulv i Skandinavia og Finland, sluttrapport for bestandsovervåking av ulv vinteren 2013-2014 nr. 11 – 2014». Den siste foreløpige statusrapporten om ulv i Norge er fra 15.04.2015. Rovdata publiserte da rapporten "ulv i Norge pr. 15. april 2015 foreløpige konklusjoner for vinteren 2014/2015". Rapporten er utarbeidet av Høgskolen i Hedmark. Selv om den siste foreløpige statusrapporten fra 15.04.2015 synliggjør at det er svært liten sannsynlighet for at bestandsmålet ble nådd i 2014, så skal rovviltnemndene likevel legge til grunn den siste offisielle og endelige bestandsrapporten (som er den fra 01.09.2014) når det gjelder spørsmålet om myndighet. Rovviltnemndene kan ikke i sin vurdering om de har myndighet, forholde seg til løpende statusrapporter som blir oppdatert gjennom sporingssesongen.

Videre mener rovviltnemndene at det med en kvote på seks dyr utenfor ulvesonen og utenfor et nærmere angitt område for å ivareta familiegruppen Julussa, er minst like stor sannsynlighet for at bestandsmålet nås i 2016, som sannsynligheten har vært tidligere år. Dette grunngis med at bestanden som sådan, både på svensk og norsk side, har hatt noe økning. Nemndene viser og til at irregulær avgang av rovvilt innenfor regionen skal belastes den kvote som er bestemt av rovviltnemnden, og at det er tatt høyde for eventuelt uttak gjennom skadefelling eller øvrig irregulær avgang. Rovviltnemndene i region 4 og 5 anser at det ikke er framkommet forhold eller nye opplysninger som tilsier at vedtaket av 19.05.2015 bør endres.

Miljødirektoratets faglige tilråding

Miljødirektoratet har i sin vurdering uttalt følgende:

"Rovviltforskriften § 7 første ledd regulerer vedtaksmyndigheten:

«Rovviltnemnden har myndighet til å fatte vedtak om kvote for felling etter forskriften § 8 og § 10 og kvote for jakt etter forskriften § 11 når bestanden av den enkelte art ligger over de nasjonalt fastsatte bestandsmålene for regionen, jf. forskriften § 4. [...] Nemndens myndighet skal for ulv og bjørn baseres på de siste dokumenterte data om siste års ynglinger fra Nasjonalt overvåkingsprogram for rovvilt, jf. forskriften § 3 tredje ledd».

Rovdata publiserte 15. april 2015 en rapport utarbeidet av Høgskolen i Hedmark («Ulv i Norge pr 15.04.2015 – foreløpige konklusjoner for vinteren 2014/2015»), hvor de rapporterer om 2 helnorske kull av ulv i 2014. Nemndene anfører i sin vurdering av klagen at de i sin vurdering av om de har myndighet, ikke kan forholde seg til løpende statusrapporter som blir oppdatert gjennom springssesongen. Nemdene velger derfor å ikke legge data presentert i rapporten «Ulv i Norge pr. 15. april 2015 foreløpige konklusjoner for vinteren 2014/2015», publisert av Rovdata 15. april 2015, til grunn for vurdering av vedtaksmyndighet. Nemdene utdyper sin beskrivelse av grunnlaget for kvotestørrelse og opprettholder en kvote på 6 dyr. Miljødirektoratet deler ikke nemndenes vurdering av grunnlaget for vedtaksmyndighet. Rovdata har ansvaret for formidling, drift og utvikling av Nasjonalt overvåkingsprogram for rovvilt. De foreløpige statusrapportene vil gi den mest oppdaterte kunnskap om bestandssituasjonen for ulv, og vedtak skal fattes med grunnlag i de siste dokumenterte data om siste års ynglinger fra Nasjonalt overvåkingsprogram for rovvilt i henhold til § 7. Når det gjelder vurderinger av kvotestørrelse og kvoteområder så anser direktoratet at nemndenes vurderinger er faglig forsvarlig, og gir et godt grunnlag for departementets klagebehandling."

Klima- og miljødepartementets vurdering

Saken er behandlet etter naturmangfoldloven (nml.) §§ 18 og 77 og rovviltforskriften §§ 3,4, 7 og 10. Departementet legger, i henhold til nml. § 7, prinsippene i loven §§ 8-10 og § 12 til grunn som retningslinjer. Også forvaltningsmålet for arter i nml. § 5 er trukket inn i den skjønnsmessige vurderingen av saken. Det samme gjelder nml. § 14 om andre viktige samfunnsinteresser. Prinsippene i nml. § 11 anses ikke som relevante i denne saken fordi det ikke er aktuelt å stille fordyrende vilkår.

Når det gjelder spørsmålet om rovviltnemndenes myndighet, mener departementet forståelsen av rovviltforskriften ikke er klar på dette punktet. Nemndene mener de har myndighet til å fastsette kvote for lisensfelling av ulv, mens Miljødirektoratet mener de ikke har det. Departementet mener det er en klar fordel om dette spørsmålet klargjøres. I vår vurdering har departementet lagt vekt på forutsigbarhet og stabilitet med hensyn til hvem som har myndighet til enhver tid. Departementet legger derfor til grunn at det skal være endelige statusrapport fra Rovdata som skal avgjøre om nemndene har myndighet eller ikke. I denne saken fattet nemndene i region 4 og 5 sitt vedtak 19. mai 2015 basert på den endelige statusrapporten fra Rovdata av 1. september 2014. Departementet legger derfor til grunn at nemndene hadde myndighet til å fatte vedtak om lisensfelling kvote for ulv.

Pr. 14. juni 2015 viser endelig statusrapport fra Rovdata at antall ynglinger av ulv innenfor forvaltningsområdet for ynglende ulv 2014/2015 er på to ynglinger. Det betyr at nemndene i region 4 og 5 fra det tidspunktet endelig statusrapport forelo 14. juni 2015 og frem til ny endelig statusrapport viser at bestandsmålet på ny er nådd, ikke har myndighet til å fatte vedtak om lisensfelling av ulv.

Departementet har fått bekreftet fra Rovdata at den endelige statusrapporten for ulv i Norge skal foreligge 1. juni fra og med 2016. Departementet ber nemndene for fremtiden legge den endelige statusrapporten til grunn når de skal vurdere om de har myndighet til å fatte vedtak, og at nemndene for fremtiden fatter sine vedtak om kvote for lisensfelling av ulv i perioden 1. juni til 1. juli. Grunnen til at nemndene må fatte sitt vedtak i denne perioden er at nemndene fra 1. juni vet om de har myndighet eller ikke. Videre må vedtaket fattes før 1. juli av hensyn til de saksbehandlingsfrister som gjelder i denne type saker, noe som innebærer at vedtak må fattes senest 3 måneder før lisensfellingsperioden for ulv starter.

Departementet skal ta stilling til om man skal tillate uttak av ulv for å avverge skade på husdyr eller tamrein, jf. nml. § 18 første ledd bokstav b. Departementet legger til grunn at det tidligere er erstattet sau og lam i region 4 og 5 på grunn av tap til ulv, og at det er sannsynlig at det også i 2015/2016 kan oppstå situasjoner der det vil være nødvendig å tillate uttak for å avverge skader. Vilkåret i nml. § 18 første ledd bokstav b dermed er oppfylt.

Det er et vilkår at felling ikke truer bestandens overlevelse, og at formålet ikke kan nås på annen tilfredsstillende måte, jf. nml. § 18 annet ledd. I den sistnevnte vurderingen vil prinsippet om arealdifferensiert forvaltning, som for ulv er konkretisert gjennom forvaltningsområdet for ynglende ulv, veie tungt. Lisensfellingsområdet for ulv i region 4 og 5 ligger i sin helhet utenfor forvaltningsområdet for ynglende ulv, og har derfor ikke mål om ynglende ulv. Soneinndelingen må forvaltes tydelig, noe som blant annet innebærer at beitenæring skal tilpasses rovvilt i de områder der rovvilt har prioritet, mens det i prioriterte beiteområder skal være lav terskel for uttak av rovvilt. For å begrense skadeomfanget på husdyr og tamrein forvoldt av ulv er bestandsregulerende tiltak nødvendig. De nasjonale bestandsmålene er et resultat av grundige vurderinger både knyttet til dagens utbredelse og fremtidige gode leveområder for de ulike artene, og til de konfliktene artene kan skape, jf. St.meld. nr 15 (2003 – 2004) *Rovvilt i norsk natur*. Det er et mål i forvaltningen at bestanden av ulv hovedsakelig skal reguleres gjennom lisensfelling. Departementet mener på denne bakgrunn det ikke foreligger andre tilfredsstillende løsninger enn å vedta lisensfellingskvote på ulv i region 4 og 5, og anser dermed vilkåret om at formålet ikke kan nås på annen tilfredsstillende måte som oppfylt.

Ulven er fredet i Norge og er klassifisert som kritisk truet på Norsk rødliste for arter 2010. Det innebærer at arten har ekstremt høy risiko for utdøing i Norge. Når det gjelder bestandssituasjonen for ulv, har departementet i sin behandling av saken lagt til grunn informasjon fra Det nasjonale overvåkingsprogrammet for rovvilt (Rovdata) og Det skandinaviske ulveforskningsprosjektet (Skandulv). I rapport nr: 1 2015 Bestandsstatus for store rovdyr i Skandinavia, utarbeidet av Rovdata, Vilskadecenter og Høgskolen i Hedmark er det blant annet sagt følgende:

"Ulvestammen i Sverige och Norge er en felles skandinavisk bestand med utbredelse på tvers av riksgrensen. Årlige registreringer gjennomføres vinterstid i begge land. Miljødirektoratet og Naturvårdsverket har utarbeidet nye felles skandinaviske retningslinjer for bestandsovervåking av ulv og disse nye retningslinjer er tatt i bruk fra og med vinteren 2014-2015.

Bestandsstørrelse, utbredelse og bestandsutvikling for ulvestammen i Skandinavia dokumenteres hovedsakelig ved å kartlegge antall ulverevir med familiegrupper og revirmarkerende par i registreringsperioden fra 1 oktober til 31 mars. Vinterens bestandsstørrelse for ulv i Skandinavia ble beregnet på samme måte som foregående vinter med en omregningsfaktor fra antall registrerte valpekull til antall individer.

Bestandskartlegging gjennomføres i hovedsak ved sporing på snø, med påfølgende identifisering ved DNA-analyser av innsamlede ekskrementer og urin. Informasjon fra radiotelemetri, andre forskningsdata og døde ulver brukes også når slik informasjon er tilgjengelig.

Länsstyrelsen i Sverige og Høgskolen i Hedmark i samarbeid med Statens Naturoppsyn (SNO) i Norge er ansvarlige for gjennomføring av feltarbeidet. De kontrollerer også i felt de mange rapporter om spor og andre observasjoner av ulv som allmennheten bidrar med.

Vinteren 2014-2015 ble totalt 49 familiegrupper av ulv dokumentert i Skandinavia, hvorav 41 i Sverige, fem med tilhold på begge sider av riksgrensen og tre i Norge. Totalt ble 19 revirmarkerende par påvist, hvorav 11 ble funnet i Sverige, fem på tvers av riksgrensen og tre i Norge. Med samme metode som ble brukt i fjor (som inkluderer både levende og døde ulver gjennom hele registreringssesongen) ble det med basis i 46 registrerte ynglinger i 2014 beregnet en vinterbestand på 460 (95% CI = 364-598) ulver i Skandinavia. Svensk delbestand inklusivt halyparten av ynglingene i grenserevirene ble ved samme metode beregnet til 415 (95% CI = 328-539). Hele den norske bestanden inklusive grenserevir blir fortsatt registrert direkte i felt. I Norge ble det registrert 33-35 ulver med helnorsk tilhold. I tillegg ble minst 40 ulver påvist i revir på tvers av riksgrensen.

En ny finsk-russisk ulv ble i registreringsperioden dokumentert i ett tilfelle nær riksgrensen mot Finland i Norrbottens län. To finsk-russisk ulver som var kjent fra tidligere (Tivedentispa og hannen i Prästskogen) hadde fortsatt tilhold i hvert sitt revir i Sverige, med hvert sitt nye valpekull født i 2014. Den gjennomsnittlige innavlskoeffisienten, som reflekterer innavlsnivået i den skandinaviske ulvestammen, ble beregnet til 0.25 for vinterens registrerte familiegrupper.

...

Den skandinaviske ulvestammen er fortsatt i vekst som illustrert ved økningen i antall familiegrupper (Figur 3). Bestandens størrelse og fortsatte vekst skyldes i hovedsak veksten i svensk delbestand. Sammenlignet med forrige vinter økte antall familiegrupper med 14%, når det totale antall registrerte familiegrupper ble lagt til grunn. Vinterens lisensjakt i Sverige med en avgang på seks familiegrupper bidro imidlertid til status quo (samme tall som i fjor) ved slutten av registreringsperioden. Antall registrerte par ser derimot ut til å avta noe for hvert år siden vinteren 2011-2012 (Figur 3).

Antall skandinavisk fødte valpekull økte også. Sammenlignet med forrige vintersesong (2013-2014) økte antall ynglinger med 15% fra 40 dokumenterte valpekull i 2013 til 46 i 2014. Økningen gjorde seg gjeldende kun på svensk side, mens det i helnorske revir var en reduksjon på én yngling sammenlignet med året før; fra tre til to ynglinger. "

Effekten av påvirkningen behandles under nml. § 10 nedenfor.

Departementet anser at kunnskapsgrunnlag er basert på eksisterende og tilgjengelig kunnskap. Kravet i nml. § 8 er dermed oppfylt.

I denne saken foreligger det tilstrekkelig kunnskap og føre-var-prinsippet i nml. § 9 tillegges derfor mindre vekt.

På rovviltfeltet må forvaltningsmålet i nml. § 5 forstås slik at det ikke er til hinder for en geografisk differensiert rovviltforvaltning jf. Ot.prp. nr. 52 (2008-2009) s. 376. Ved behandlingen av St.meld. nr. 15 (2003-2004), fastsatte Stortinget det nasjonale bestandsmålet for ulv til tre helnorske årlige ynglinger innenfor det nærmere avgrensede forvaltningsområdet for ynglende ulv, jf. Innst. S. nr. 174 (2003-2004), som er lokalisert i rovviltregion 4 og 5. Forvaltningsmålet i nml. § 5 er konkretisert gjennom det fastsatte bestandsmålet på tre årlige ynglinger, jf. rovviltforskriften § 3.

Det foreligger betydelig kunnskap om den samlede belastningen arten utsettes for, jf nml. § 10, i form av statusrapporter og annen informasjon fra Skandulv om regulær og irregulær avgang m.m. Overvåkingsresultatene for den skandinaviske ulvestammen blir årlig rapportert i felles skandinaviske rapporter. I tillegg gjøres det betydelig forskning på ulv i Skandinavia i regi av Skandulv. Gjennom studiene er blant annet dødeligheten og betydningen av ulike faktorer nærmere beskrevet. De største truslene mot ulvebestanden i dag er ulovlig jakt og innavl. Rapporter fra Skandulv viser at ulovlig avliving utgjør om lag halvparten av dødeligheten for ulv i Skandinavia. Dessuten påvirkes ulvebestanden av skadefellinger og lisensfelling.

Rovviltnemndene har i sitt vedtak lagt til grunn at det med en kvote på seks dyr utenfor ulvesonen og utenfor et nærmere angitt område for å ivareta familiegruppen Julussa, er like stor sannsynlighet for at bestandsmålet nås i 2016, som sannsynligheten har vært i tidligere år. Departementet viser til at Miljødirektoratet i sin faglige tilråding anser rovviltnemndenes vurdering av kvotestørrelse og kvoteområde som faglig forsvarlig. Departementet støtter Miljødirektoratets vurdering, og anser at en samlet kvote på totalt seks ulver gjør det sannsynlig at man vil nå bestandsmålet i 2016 og heller ikke vil true bestandens overlevelse. Departementet har derfor ikke tillagt prinsippet om samlet belastning stor vekt i denne saken.

I forvaltningsplanene til region 4 og 5 står det at dersom det er kartlagt revirhevdende individ med særlig viktig genotype (immigrant) innenfor forvaltningsområdet for ulv, skal dette/disse parene prioriteres bevart ved eventuell iverksetting av lisensfelling. I tillegg har nemndene i sitt vedtak av 17. september 2014 lagt til grunn: ”Ut i fra dagens kunnskap anser rovviltnemndene å ha tatt de forholdsregler som skal tas for å ivareta genetisk viktige individer. Dersom ny kunnskap om viktige genetiske individer skulle komme, kan fylkesmennene i samråd med lederne av rovviltnemndene i region 4 og 5 fatte de nødvendige tiltak som skal redusere sannsynligheten for at disse felles.”

Videre viser vi til at det i januar 2012 ble det utarbeidet felles retningslinjer mellom daværende Direktoratet for naturforvaltning og Naturvårdsverket. Her er det blant annet gitt

felles definisjon på genetisk verdifulle individer og flere aktuelle tiltak. Disse retningslinjene ligger til grunn for norsk forvaltning av ulv. Det er et mål å søke å unngå å felle genetisk viktige individer. Av retningslinjene framgår det at genetisk status bør fastslås, så langt det er mulig, for de individer som vurderes felt. Dette inkluderer også lisensfelling. Departementet ser det som viktig at vi unngår å felle genetisk viktig ulv. I tråd med de felles retningslinjene, forvaltningsplanen for området og føringene i nemndenes vedtak mener vi hensynet til genetisk viktig ulv er tilstrekkelig ivaretatt.

Vedtaket bygger på den geografiske differensieringen for ulv som er nedfelt i rovviltforskriften § 3, og departementet legger til grunn at rovviltnemndene i region 4 og 5 har ivaretatt de hensyn som er nedfelt i nml. § 12.

Ved en avveining av andre viktige samfunnsinteresser og samiske interesser, jf. nml. § 14 første og annet ledd, vises det til at det er dokumentert skader på husdyr forvoldt av ulv i dette området og det er satt en kvote på lisensfelling av 6 husdyr. Hensynet til behovet for å redusere skadeomfanget er derfor tillagt vekt i saken.

Konklusjon

Klima- og miljødepartementet opprettholder rovviltnemnda i region 4 og 5 sitt vedtak av 19. mai 2015 om kvote på seks ulv for lisensfelling av ulv i region 4 og 5 i 2015/2016.

Departementet har lagt vekt på at det ikke skal være ynglende ulv utenfor forvaltningssonen for ynglende ulv, at det tidligere er registrert skade på husdyr forårsaket av ulv og at det er fare for skade på husdyr. Departementet anser at en lisensfellingskvote på totalt seks ulver i lisensfellingsområdet i regionene 4 og 5 utenfor forvaltningssonen for ynglende ulv ikke vil være til hinder for å nå bestandsmålet i 2016 og heller ikke vil true bestandens overlevelse. Klagene er derfor ikke tatt til følge.

Med hilsen

Harald Askilsrud (e.f.)
fung. avdelingsdirektør

Torkel Ramberg
spesialrådgiver

Kopi til:

Miljødirektoratet	Postboks 5672 Sluppen	7485	TRONDHEIM
Miljødirektoratet	Postboks 5672 Sluppen	7485	TRONDHEIM
Rovviltneemnda i region 1	c/o Fylkesmannen i Sogn og Fjordane, Njøsavegen 2	6863	LEIKANGER
Rovviltneemnda i region 2	c/o Fylkesmannen i Buskerud, Postboks 1604	3007	DRAMMEN
Rovviltneemnda i region 3	c/o Fylkesmannen i Oppland, Serviceboks	2626	LILLEHAMMER
Rovviltneemnda i region 4	c/o Fylkesmannen i Oslo og Akershus, Postboks 8111 Dep	0032	OSLO
Rovviltneemnda i region 5	c/o Fylkesmannen i Hedmark, Postboks 4034	2306	HAMAR
Rovviltneemnda i region 6	c/o Fylkesmannen i Nord-Trøndelag, Postboks 2600	7734	STEINKJER
Rovviltneemnda i region 7	c/o Fylkesmannen i Nordland, Moloveien 10	8002	BODØ
Rovviltneemnda i region 8	c/o Fylkesmannen i Troms, Postboks 6105	9291	TROMSØ
Fylkesmannen i Aust-Agder	Postboks 788 Stoa	4809	ARENDAL
Fylkesmannen i Buskerud	Postboks 1604	3007	DRAMMEN
Fylkesmannen i Finnmark	Statens Hus	9815	VADSØ
Fylkesmannen i Hedmark	Postboks 4034, Statens Hus	2306	HAMAR
Fylkesmannen i Hordaland	Postboks 7310	5020	BERGEN
Fylkesmannen i Møre og Romsdal	Fylkeshuset	6404	MOLDE
Fylkesmannen i Nordland	Moloveien 10	8002	BODØ
Fylkesmannen i Nord-Trøndelag	Postboks 2600	7734	STEINKJER
Fylkesmannen i Oppland	Postboks 987	2626	LILLEHAMMER
Fylkesmannen i Oslo og Akershus	Postboks 8111 Dep	0032	OSLO
Fylkesmannen i Rogaland	Postboks 59, Statens Hus	4001	STAVANGER
Fylkesmannen i Sogn og Fjordane	Njøsavegen 2	6863	LEIKANGER
Fylkesmannen i Sør-Trøndelag	Postboks 4710 Sluppen	7468	TRONDHEIM
Fylkesmannen i Telemark	Postboks 2603	3702	SKIEN
Fylkesmannen i Troms	Postboks 6105	9291	TROMSØ
Fylkesmannen i Vest-Agder	Serviceboks 513	4605	KRISTIANSAND S
Fylkesmannen i Vestfold	Postboks 2076	3103	TØNSBERG
Fylkesmannen i Østfold	Postboks 325	1502	MOSS
Alle rovviltneemnder			
Alle fylkesmenn			

Adresseliste

Aksjonen rovviltets røst
Naturvernforbundet

Postboks 1410 - TEXAS
Mariboegate 8

2405
0183

ELVERUM
OSLO